

Zakázaný BOJOVNÍK

DVOJTÝŽDENNÍK ANTIFAŠISTOV

Sofia Prétorová, Braňo Ondruš

Ministerstvo vnútra zakazuje Zväzu použiť čo i len cent zo štátneho príspevku na vydávanie Bojovníka a Ročenky odbojára. Ignoruje tým povinnosť SZPB, ktorá mu vyplýva zo zákona o protifašistickom odboji. „Edičná a vydavateľská činnosť“ sa v ňom uvádza ako jedna z povinných aktivít SZPB. Bezodôvodne o zákaze rozhodol priamo minister vnútra Roman Mikulec.

Na našu otázku jeho tlačový odbor napísal, že „ministerstvo za posledné roky opakovane dostávalo podnety k obsahu časopisov Bojovník a Ročenka odbojára“ a „o uvedenom postupe boli zástupcovia SZPB informovaní na spoločnom stretnutí 4. februára 2020.“ Asi nikoho neprekvapí, že je to lož.

Vlani generálny riaditeľ sekcie verejnej správy MV SR Adrián Jenčo vysvetlil, že po zverejnení niekoľkých nepravdivých a zavádzajúcich správ v Bojovníku v roku 2019, dokonca propagácii kandidátov z Kotlebovej strany LSNS vo voľbách sa jedna správa, dehonestujúco vykresľujúca židovské ženy v koncentrákoch stala dôvodom pre nefinancovanie Bojovníka zo strany štátu.

V žiadnom prípade nešlo o „roky“, ani „opakované podnety“. MV SR, samozrejme, ani nie je schopné tieto „roky opakované podnety“ vydokladovať. Prirodzene, keďže neexistujú.

Vedenie SZPB vlani túto situáciu akceptovalo, veď kritika k obsahu Bojovníka sa ozývala aj zvnútra, čo viedlo k výmene celej redakcie. MV SR sme o tom osobným stretnutím informovali už v decembri 2020. Na základe odporúčania Zväzu o novom personálnom obsadení a novej koncepcii novín predložil aj písomné vyjadrenie, ktoré MV SR plne akceptovalo a nepredložilo k nemu žiadne výhrady a pripomienky.

To bolo na začiatku roka. Bojovník prináša len overené správy a vlastné autorské články, originálny obsah, opakovane podporil boj proti pandémie COVID-19 zverejňovaním odborných rád a pokynov. Oveľa skôr, než vláda začala v iných médiách financovať zjavne zbytočnú a neúčinnú kampaň za očkovanie sme my zverejnili osobnú skúsenosť jedného z odbojárov v dôchodkovom veku, ktorý vyzval k očkovaniu aj ostatných členov SZPB.

Avšak celkom prirodzene prinášame ako jediní na Slovensku informácie o raste neofašizmu a neonacizmu v niektorých bývalých sovietskych republikách či pravicového extrémizmu na Západe. Poukazujeme na dvojitvárnosť niektorých „bojovníkov za demokraciu“, a dôsledne bojujeme proti likvidácii Múzea SNP.

Áno, naša angažovanosť v tejto kauze nepochybne kole vláde oči, lebo prinášame jasné a zrozumiteľné argumenty proti zahmlievajúcim tvrdeniam ministerky kultúry a ministra obrany. Áno, zverejňujeme argumentačne silné stanoviská odborníkov a osobností z celého Slovenska. Áno, odhaľujeme, akým nezmyslom je tento nápad, že mu nepredchádzala žiadna analýza a diskusia a „dôvody“ preň nestoja na žiadnych faktoch a pravdivých argumentoch.

(Pokračovanie na str. 3)

Slovenskí vojaci sa chystajú preplaviť Dneper počas útoku na Kyjev.

Civilná kultúrna inštitúcia

PaedDr. Ján Stanislav, CSC., riaditeľ Múzea SNP v rokoch 1995–2006

Preradením Múzea SNP do rezortu obrany by sa táto ústredná špecializovaná múzejná, vedecká a informačná inštitúcia scvrkla na regionálnu vojenskú okrajovú organizáciu. Natália Milanová nadväzuje na neslávne známeho Ivana Hudeca – v roku 1996 odovzdal Múzeum SNP krajskému úradu v B. Bystrici, ktorý z neho spravil obyčajnú súčasť regionálneho kultúrneho centra.

Každý súdny človek sa musí zadiť a vyhodnotiť kroky ministerky ako úmyselnú deštrukciu, ktorá ťažko poškodí a zníži výkonnosť tejto vlajkovej lode rezortu kultúry.

História Múzea SNP

Ak si v súvislosti s týmto nepremyslene plánovaným poškodením Múzea SNP zalistujem do 50. rokov

20. storočia, musím konštatovať, že je to ďalší stranícky atak na parceláciu a následne postupnú likvidáciu tejto celoslovenskej inštitúcie, ktorej bude predchádzať zníženie jej významu. Na základe nariadenia SNR z 2. 12. 1947 č. 80/1947 Zb. bol v B. Bystrici zriadený Predsedníctvu SNR priamo podriadený Ústav SNP, ktorý mal organizovať a uskutočňovať všestranný

výskum odboja a SNP, zverejňovať jeho výsledky, zhromažďovať a uchovávať všetok materiál o odboji a SNP a propagovať odkaz SNP.

Na základe rozhodnutia sekretariátu ÚV KSS z 3. mája 1949 sa zmenil na Ústav dejín KSS a presunul sa do Bratislavy. Ako to výstižne zhodnotil znamenitý historik Ľubomír Lipták, režim demagogicky násilne a s perfidnou falošnosťou stotožnil antifaašizmus s komunizmom, čím prekryl pluralitnú skúsenosť odboja a SNP, a tým ju na desaťročia zdevalvoval vo vedomí spoločnosti, lebo dokázal vytvoriť duševné spojenie medzi SNP a pofebruárovou verziou ľavicovej diktatúry. (Pokračovanie na str. 2)

Múzeum SNP – miliónový obchod

Braňo Ondruš

S Múzeom SNP chce ministerstvo obrany získať miliónovú korisť. Ročný rozpočet Vojenského historického ústavu by sa takto bez námahy takmer zdvojnásobil. Zverejnené informácie pritom dokazujú, že o dôležitých aspektoch budúcnosti múzea nemá ministerstvo žiadnu predstavu.

Po vyše mesiaci a opakovanej žiadosti konečne rezort obrany odpovedal na naše otázky. Hovorkyňa Martina Koval' Kakaščíková potvrdila, že prioritou je „najmä rovnaký a ešte kvalitnejší výskum v oblasti vojenskej histórie, vojenského múzejníctva a archívniectva,“ ako aj „výskum slovenskej spoločnosti v rokoch 1938–1945,

obdobia SNP a tiež o dokumentáciu povojnových súdnych procesov, rehabilitácie povstalcov a súčasných prejavov neofašizmu, rasovej neznášanlivosti a intolerancie.“

Zmena, ktorá nič nemení

Stále teda zostáva nejasné, načo je potrebný presun Múzea SNP pod ar-

máde velenie, ak „nepride k utlmeniu, či pozastaveniu“ v súčasnosti realizovaných „vedeckých projektov a úloh vedeckých a výskumných pracovníkov Múzea SNP implementovaných do krátkodobých a dlhodobých plánov vedeckej a výskumnej činnosti.“ Ak sa vo fungovaní múzea nemá nič zmeniť, minister Naď stále dôveryhodne nevysvetlil, prečo dostal chuť na túto národnú inštitúciu.

Neustále opakuje, že chce do starostlivosti o pamiatky investovať viac, ale na to stačí podporiť stranícku kole-

(Pokračovanie na str. 2)

Civilná kultúrna inštitúcia

(Dokončenie zo str. 1)

Pri príležitosti 10. výročia SNP stranické a štátne orgány konečne odporučili zriadiť stálu expozíciu a samotné múzeum. Poverenie školstva a kultúry v r. 1959 vypísalo architektonickú súťaž a podľa návrhu architektov D. Kuzmu a E. Hrušku odovzdali národu Pamätník SNP 29. 8. 1969. Odvtedy Múzeum SNP sídli v tejto stavbe v historickom jadre mesta.

Hodnotné expozície

Pracovníci Múzea SNP postupne vybudovali v priestoroch Pamätníka osem rozsiahlych stálych expozícií. Z odborného hľadiska „trpeli“ nedostatkami, ktoré korešpondovali s vtedajším stavom historického poznania tematiky a nedostatočným pamiatkovým zastúpením mnohých tematických celkov, niektoré poznačila oficiálna komunistická interpretácia protifašistického odboja a SNP.

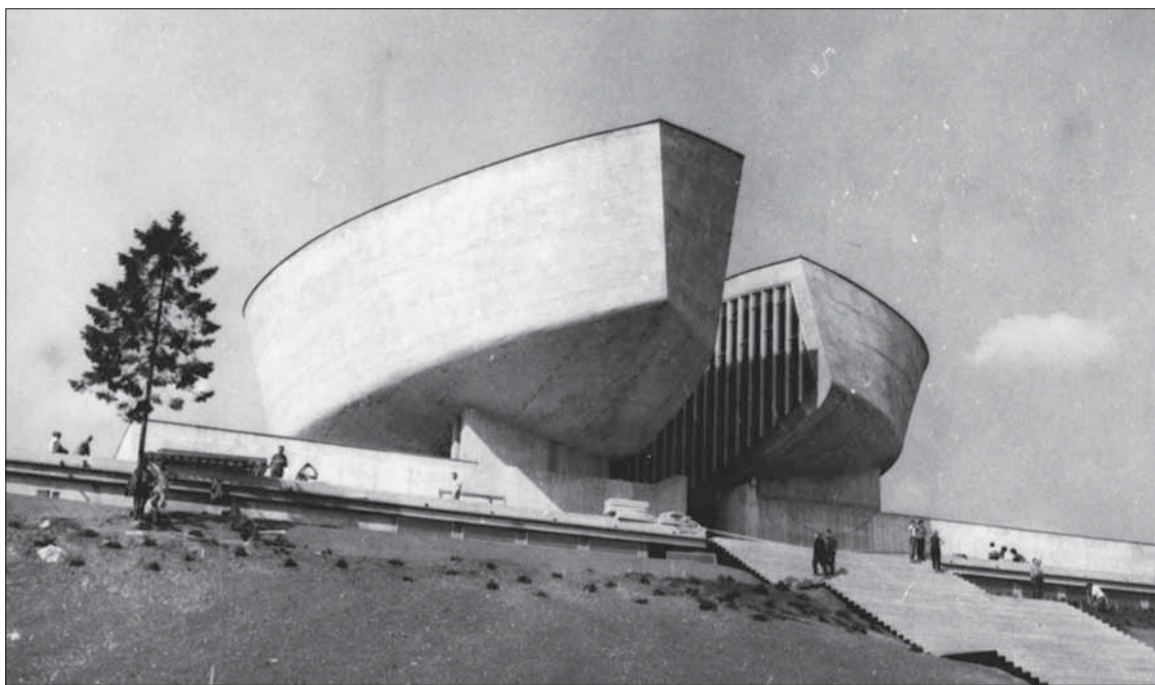
Dnešné expozície objektívne a na úrovni historického poznania múzejnými prostriedkami prezentujú všetky tematické celky, lebo aj v minulosti bez ohľadu na oficiálne pokyny sa

darilo zbierať dokumenty a artefakty, ktoré plnohodnotne dokumentujú SNP.

Pokus o stranickú devalváciu

Dnes, 30 rokov po novembri 1989, by si aj vedenie MK SR malo uvedomiť, že skutočná pluralitná skúsenosť nášho odboja a SNP by bez stranickej devalvácie mala natrvalo tvoriť súčasť našich demokratických tradícií. Tie by sa mali stať súčasťou historického vedomia i povedomia našich občanov a najmä mladej generácie.

Preradiť Múzeum SNP do rezortu obrany len preto, lebo má viac peňazí, to nie sú koncepčné predstavy, to je otázka prerozdelenia financií medzi ministerstvami. Ak má múzeum plniť svoje poslanie v zmysle platného štatútu, musí zostať ako civilná kultúrna inštitúcia. Diktuje tak logika jeho vzniku a zmysel jeho existencie. Len tak bude môcť výskumom, dokumentáciou, expozično-výstavnou, edičnou činnosťou a širokospektrálnymi formami prezentácie naplňať svoje zmysluplné poslanie.

Múzeum SNP tesne pred dokončením.

foto Múzeum SNP

Múzeum SNP nikdy nebolo vojenským múzeom. Nemožno naň uplatniť rovnakú optiku ako na Duklianske múzeum vo Svidníku, ktoré dokumentuje výlučne boje ČA a I. československého armádneho zboru v Karpatsko-duklianskej operácii. Povstanie bolo i bojom za zachovanie vlastnej národnej existencie v protiklade k nacistickým projektom perspektívnej likvidácie slovenského národa. Vyústilo do rozhodnutia zbaviť sa vazalskej závislosti na nacistickom Nemecku.

V SNP sa vytvoril základ pre demokratickú rekonštrukciu národnej identity. Povstanie dokumentuje vysoký stupeň protifašistického zmysľania nášho národa, ktorý ním doká-

zal vlastnú svojbytnosť a národnú existenciu, vlastenectvo i solidaritu s antifasistami iných európskych národov.

Slovensko sa Povstaním vrátilo medzi demokratické národy sveta a do veľkej miery zmylo potupnú hanbu za kolaboráciu ľudáckej garnitúry s hitlerovským nacizmom. V Povstaní sme našli svoju cestu k demokracii. Aké miesto by malo Slovensko bez SNP v obnovenom Československu? Bez SNP si len ťažko vieme predstaviť obrodný demokratizačný proces v 60. rokoch 20. storočia, ktorý sa pretavil do čs. federácie.

To sú hlavné dôvody, prečo Múzeum SNP prekračuje prizmu vojenského múzea.

Ján Stanislav

Múzeum SNP – miliónový obchod

(Dokončenie zo str. 1)

gyňu vo vláde pri schvaľovaní štátneho rozpočtu. A ak ju považuje za neschopnú, mal by sa zasadiť o jej odchod z čela ministerstva kultúry.

Ide o veľké peniaze

Jaroslav Nad' pre tento rok zvýšil rozpočet VHÚ o vyše 25 % oproti vlaňajšku (vyše 700-tisíc eur), oproti roku 2019 ide o tretinové zvýšenie určené na „rôzne rekonštrukčné a modernizačné práce“. Podobný medziročný nárast rozpočet VHÚ zaznamenal napr. v roku 2018 (o 20 %), neskôr to bolo menej. Vlani dosiahol rozpočet ústavu 3 milióny.

Tak málo za posledných 5 rokov Múzeum SNP nikdy nemalo. Podľa výročných správ v roku 2017 predstavoval jeho rozpočet 3,4 mil. eur, o rok neskôr presiahol 3,5 mil. a v roku 2019 (kvôli oslavám SNP) dosiahol bežmála 6 mil. eur. Vlani to bolo takmer 4,2 mil. eur. Hoci časť činností múzea zostane rezortu kultúry, Nad'ova inštitúcia si len presunom týchto peňazí výrazne polepší. Ak sa má situácia chátrajúcich pamiatok v správe VHÚ a niektorých v správe Múzea SNP výrazne zlepšiť, výdavky novej organizácie musia presiahnuť prinajmenšom 8 mil. eur.

Bez prípravy, bez predstavy

Minister Nad' pritom nemá žiadnu predstavu o financovaní novej „zjednotenej“ inštitúcie. Jeho hovorkyňa potvrdila, že rezort obrany nevie, koľko peňazí na jej fungovanie bude treba, ani koľko ich chce naozaj vyčleniť. Nedožvedeli sme sa ani to, na aký účel majú byť využité, takže o premyslenom pláne nových investícií nemôže byť ani reči. Podľa Koval' Kakaščíkovej „zasadá komisia (so zastúpením odbornej verejnosti a tiež zástupcami oboch ministerstiev), ktorá bude analyzovať všetky súvisiace aspekty, aj finančné. Na základe toho následne prijímeme rozhodnutia.“

Jaroslav Nad' teda opäť o svojich zámeroch s Múzeom SNP nehovorí pravdu. Sľubuje viac peňazí, viac investícií do starostlivosti o pamiatky, ale až teraz sa začali „analyzovať všetky aspekty“. O presune múzea teda rozhodol bez akýchkoľvek analýz a keďže ide o vojenský rezort, ministrovo rozhodnutie je rozkazom. Ministerstvo priznáva, že rozhodnutia prijme až „následne“, ale žiadna z „analýz“ nesmie spochybniť to hlavné, o čom už minister direktívne rozhodol. Takže žiadne odborné stanoviská, „analýzy“ jednoducho nesmú spochybniť, že minister aj bez nich rozhodol správne. A basta.

Minister Jaroslav Nad' (vpravo) a gen. riaditeľ Múzea SNP Stanislav Mičev (v strede) na zasadnutí výboru NR SR pre kultúru a médiá.

foto Ján Rohár

Volám sa Silvia Vrbovská, som z Banskej Bystrice a mám 14 rokov. Zaujala ma nemilá informácia o presunutí Múzea SNP pod ministerstvo obrany a tak som sa rozhodla napísať svoju úvahu na jeho podporu.

Slovenské národné povstanie je jednou z najkľúčovších udalostí v našej národnej histórii a Múzeum SNP nenahraditeľne prispieva k zachovaniu jeho odkazu. Povstanie bolo ukázkou, ale aj symbolom odvahy postaviť sa utláčateľovi i nádeje, že keď sa náš národ spojí dokáže veľké veci. Slováci Povstaním ukázali verejný nesúhlas s vtedajším režimom a jeho praktikami. Ukázali pravú slovenskú bojovnosť, ktorú máme v srdci od nepamäti.

Čo by sa však stalo, keby SNP nebolo? Ako by nás vnímali ostatné národy? Boli by sme vôbec slobodnou krajinou? Na začiatku vojny si slovenskí mocní vybrali cestu prisluhovačov fašistického Nemecka. Plnili jeho príkazy a deportovali z nášho územia okolo 70-tisíc ľudí len na základe ich vierovyznania. Ak by nebolo SNP, ostala by nám nálepka fašistického štátu dodnes. Štátu, ktorý kráčal s prúdom a neurobil nič pre to, aby prúd otočil. Ostatné krajiny by nás vnímali len ako národ, ktorý sa nedokázal vzoprieť a len slepo nasledoval utópiu vedúcu ku genocíde.

A ako by sme sa my, Slováci, mohli na seba pozeráť pozitívne z morálneho hľadiska, ak by sme nevykonali kroky k porážke fašistického režimu? Otázka národnej slobody by bola podľa mňa rovnako ohrozená. Aj vďaka SNP sa Slovensko obnovilo vo svojich pôvodných hraniciach. Ak by nebolo Povstania nikto nemôže s určitosťou povedať, že by víťazné mocnosti uznali našu národnú autonómiu. Ak aj áno, určite nie hneď po vojne. Je mnoho iných dôsledkov, ktoré by padli na náš štát, ak by nebolo Povstania.

Preto ma veľmi mrzí, že súčasní politici chcú ničť terajšiu pozíciu Múzea SNP na obyčajné vojenské múzeum. Pre mnoho z nás určite nie je len tým. Je hlavne pripomienkou, ale aj odkazom na to, že tak malá krajina ako Slovensko, našla odvalu postaviť sa so zbraňou v ruke za svoje práva.

Zakázaný Bojovník

(Dokončenie zo str. 1)

Zároveň však neignorujeme činnosť ministra obrany a aj dnešné číslo Bojovníka je dôkazom, že objektívne prinášame o jeho aktivitách spojených s odbojom aj pozitívne informácie. Nemáme „krvavé oči“, ale ani dôvod zatvárať ich pred zjavnými chybami a hlúposťami, ktoré vláda stvára, najmä, ak ohrozujú plnenie poslania nášho Zväzu, zakotveného v samotnom zákone.

Ministerstvo má problém

Z odpovede MV SR pritom jasne vyplýva, že práve o to ide:

„V súčasnosti prehodnocujeme celkový koncept, teda ktoré konkrétne činnosti by sme podporovali, aby sa zároveň eliminovali hrozby podpory aktivít, ktoré sú z pohľadu verejnosti a aj ministerstva vnútra problematické.“ Nejde teda o zjavne vymyslené „podnety“, na ktoré sa MV SR ľživo odvoláva, ale o „problematickosť“ toho, čo Bojovník píše „z pohľadu ministerstva vnútra“.

Minister Mikulec ignoruje fakt, že Zväz nepodporuje z vlastného vrecka, ale z peňazí daňových poplatníkov. Pri nakladaní s nimi sa nemá riadiť

vlastnými straníckymi záujmami a predstavami, ale zákonmi. A zákon č. 487/2013 Z. z. o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov mu nedáva možnosť, aby si vyberal, na čo príspevok môže a na čo nemôže byť použitý.

Subjektívne rozhodovanie

Samozrejme, aj SZPB musí rešpektovať zákon a nemôže používať príspevok na účely, ktoré sú v rozpore s ním. Vlastné jeho vedenie porozumelo, v čom sa dostalo do (možného) rozporu so zákonom. Nepoužiť štátny príspevok na vydavateľskú činnosť bolo spoločným rozhodnutím. Tento rok však MV SR neponúklo jediné

jasné vysvetlenie, v čom je obsah Bojovníka či Ročenky odbojára „problematický“. A najmä „z pohľadu verejnosti“!

Ako chce minister Mikulec zdefinovať pohľad verejnosti na tlačoviny SZPB? Na základe čoho? A vôbec, aké kritériá chce uplatniť pre hodnotenie „problematickosť“ nášho obsahu? Podľa toho, čo sa páči jemu osobne a jeho straníckym kolegom?

Úsilie o likvidáciu

Vydávanie Bojovníka i Ročenky odbojára je nevyhnutným nástrojom pre plnenie úloh SZPB, ktoré mu vyplývajú zo zákona. „Dbá na pravdivé vysvetľovanie histórie boja za národné oslobodenie, proti fašizmu a nacizmu“ (§ 3 ods.

písm. b) či „verejne vystupuje proti extrémnym silám propagujúcim nacionalizmus, šovinizmus, rasizmus, antisemitizmus, neofašizmus, neonacizmus, neofudáctvo a xenofóbiu“ (§ 3 ods. 1 písm. f). Práve pre výkon týchto úloh je v zákone povinnosť vykonávať aj edičnú a vydavateľskú činnosť (§ 3 ods. 1 písm. h).

Rozhodnutie ministra vnútra zjavne sabotuje zákon a evidentne ohrozuje schopnosť SZPB svojou činnosťou ho v plnej miere dodržiavať. Vláňajšok ukázal, že Zväzu sa zatiaľ darí s vypätím všetkých síl plniť všetky zákonné povinnosti. Vyzerá to tak, že minister Mikulec sa rozhodol nám dokázať, že to už ďalej nevládneme.

Výročná cena pre prof. Leikerta

Predseda Bratislavského samosprávneho kraja (BSK) Juraj Droba minulý týždeň ocenil predsedu Klubu historikov, výtvarných umelcov a spisovateľov SZPB prof. Jozefa Leikerta. Udelil mu výročnú cenu Samuela Zocha, ktorá je určená ľuďom, ktorí sa významným spôsobom zaslúžili o spoločenský a ekonomický rozvoj kraja.

Prof. Leikert si preberá ocenenie z rúk predsedu BSK Juraja Drobu.

foto B. Balogh

„Každý rok ju dostávajú úžasní ľudia, ktorí svojou prácou alebo talentom robia naše životy lepšími. Veľmi si vážime ich prácu a udeľovaním týchto cien by sme radi upozornili na výnimočných ľudí medzi nami,“ vysvetľuje Droba. Cenu si aj tento rok prebrali osobnosti z oblasti kultúry, športu, vzdelávania, vedy, zdravotníctva či sociálnej starostlivosti.

Nechýbal medzi nimi ani úspešný slovenský básnik, spisovateľ, autor literatúry faktu, historik, publicista a vysokoškolský pedagóg. Prof. Leikert bol dve funkčné obdobia predsedom Asociácie organizácií spisovateľov Slovenska, založil a niekoľko rokov viedol Kulturologickú spoločnosť a Spoločnosť Jozefa Kronera. Pracoval v niekoľkých redakciách, naposledy bol šéfredaktorom Gama magazínu, ktorý bol v tom čase najrozsiahljší v Československu.

Vyššie 20 rokov pôsobil ako vedecký pracovník Historického ústavu SAV. Potom bol hovorcem prezidenta SR Rudolfa Schustera, riaditeľom tlačového odboru jeho Kancelárie a neskôr jeho osobným poradcom. Na Filozofickej fakulte UKF v Nitre viedol Katedru kulturologie a neskôr bol dekanom Fakulty masmédií Paneurópskej vysokej školy v Bratislave. V súčasnosti pôsobí na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave. Obnovil Malú galériu Smeny, malú galériu Pravdy, založil Galériu Sala Terrena, Galériu na schodoch a Galériu Karola Kállay. (bo)

SZPB píše premiérovi

Ján Rohár, Braňo Ondruš

Predsedníctvo SZPB 23. júna odsúhlasilo list premiérovi Eduardovi Hegerovi. Predseda Pavol Sečkář v ňom žiada o finančnú podporu viacerých aktivít Zväzu, vrátane činnosti klubov mladých. Tento krok, ktorý nemá obdoby vyplýva z dramatického zníženia štátneho príspevku na činnosť SZPB. Zníženie na takmer polovicu oproti vlnajšoku nedokáže kompenzovať ani škrtý v odmeňovaní pracovníkov na ústredí a v regiónoch.

Predsedníctvo schválilo upravený rozpočet, ale bez dodatočných zdrojov sú ohrozené viaceré tradičné činnosti Zväzu. P. Sečkář v liste premiérovi pripomína, že pôsobenie SZPB definuje zákon č. 487/2013 Z. z. o protifašistickom odboji a tieto úlohy nie je možné plniť bez adekvátneho finančného zabezpečenia. Napokon, zmyslom prijatia tohto zákona v r. 2013 nebolo niekomu sa zapáčiť, ale vytvoriť vhodné a trvalé prostredie na udržateľnosť aktivít SZPB proti neofašizmu, neonacizmu, neofudáctvu či

šovinizmu a udržiavať tradíciu boja za národné oslobodenie, ktorý vyvrcholil Slovenským národným povstaním.

Napriek tomu predsedníctvo schválilo zoznam viacerých regionálnych i nadregionálnych podujatí, ktoré sa vďaka uvoľneniu epidemiologických obmedzení v lete môžu uskutočniť. Nebude medzi nimi chýbať ani tradičné stretnutie generácií na Kališti, ktoré sa uskutoční 14. augusta.

Podpredseda ÚR SZPB Igor Čombor predsedníctvu oznámil rezignáciu na túto funkciu. V písomnom vysvetlení uviedol, že „enormný nápor pracovných povinností a komplikácií, ktoré prinieslo obdobie vynútených protipandemických opatrení“ mu „neumožňuje túto mimoriadne čestnú funkciu vykonávať tak, aby jeho prínos bol pre organizáciu plnohodnotným.“ I. Čombor chce napriek chybe, keď ako primátor Ružomberka odovzdal mestskú cenu ľudákemu historikovi Františkovi Vnukovi, naďalej Zväzu aktívne pomáhať, čo členovia predsedníctva ocenili.

Zo zasadania predsedníctva ÚR SZPB.

foto autor

Medailu Milana Rastislava Štefánika 3. stupňa za celoživotný prínos pre SZPB si 14. júna z rúk predsedu OblV SZPB v Rožňave Juraja Bernára prevzal za prítomnosti starostu Slavošoviec Štefana Baštáka predseda tamojšej ZO SZPB Ján Blaško. K oceneniu mu zablahoželali i tajomníčka OblV SZPB Mária Žolnová, Mária Füzeková a autor.

Text a foto: Milan Malček, podpredseda OblV SZP v Rožňave

Agresia USA proti Kube má charakter genocídy

Braňo Ondruš, Július Kolečány

Agresia nemá vždy podobu armádnej operácie. Ale vždy má svoje nevinné obeť, najmä ak je nevyprovokovaná a nespravodlivá. Takej je už desaťročia vystavená Kuba. USA vedú napriek nesúhlasu mnohých ich spojencov proti nej agresiu, aká nemá vo svete obdobu. O jej strašných dôsledkoch na nevinných ľuďoch a postojoch Kubáncov sa Bojovník zhováral s veľvyslankyňou Kuby na Slovensku Yamilou Pitou Montesovou.

Minulý týždeň drvivá väčšina členských krajín OSN opäť odsúdila neodôvodnenú a neoprávnenú agresiu USA proti Kube. Ako dlhoročné embargo každoročne poškodzuje vašu republiku?

Rezolúcia každý rok presne vyčísluje škody. Od apríla 2019 do marca 2020 spôsobila blokáda Kube škody vo výške 5 a pol miliardy dolárov. Oproti predošlému roku je to nárast o 226 miliónov. Žiadny kubánsky občan či hospodársky sektor nie je ušetrený následkov blokády. Táto politika totiž bráni rozvoju, na ktorý má každá krajina právo. Každá krajina má právo budovať pre svojich občanov lepšiu budúcnosť a robiť tak suverénnym spôsobom.

Čo to znamená v praxi, v každodennom živote Kubáncov?

Cieľom embarga je, aby krajina trpela hladom, zúfalstvom, aby v nej prepukli choroby. Preto ho oprávnene považujeme za prejav genocídnej politiky. Účelom embarga je zabrániť nám v prístupe k technológiám, zabrániť nám normálne obchodovať so svetom, nakupovať, čo potrebujeme. Znamená to napríklad, že za všetko, čo nakupujeme platíme oveľa viac, ako ostatní, lebo buď to musíme dovážať zo vzdialených krajín, alebo si dodávatelia k cenám prirátajú „rizikovú prirážku“, keďže sa vystavujú prenasledovaniu zo strany USA.

V prípade Kuby nielen, že USA zakazujú obchod americkým firmám, ale ešte aj firmám z ktorejkoľvek inej krajiny. Čiže napr. ak slovenská firma niečo dodáva na Kubu, Spojené štáty na ňu uvalia sankcie, neumožnia jej obchodovať v USA, zmrazia jej bankové účty a podobne.

Práve to nás poškodzuje najviac. USA uplatňujú tzv. exterritorialitu, čiže trestajú akýkoľvek subjekt, akúkoľvek krajinu a akúkoľvek firmu, ktorá obchoduje s Kubou, hoci nespadá do pôsobnosti amerických zákonov a rozhodnutí americkej vlády. Ušetrené nie sú ani krajiny (a ich firmy), ktoré sa považujú za spojencov USA.

Preto sú dopady na našu krajinu také rozsiahle: každý, kto s nami obchoduje prichádza nielen o možnosť obchodovať s americkými firmami, vráta-

by mu nechcel predat' napríklad rúška a rukavice z obavy pred pomstou zo strany USA. Skúste si predstaviť, že by sa americká vláda pokojne pozerala, ako ľudia na Slovensku zomierajú, lebo sa nemôžu chrániť, pretože Američania by hrozili trestom každému, kto by vám tie rukavice a rúška predal a každému, kto by vám ich doviezol. V Česku či v Poľsku by ich bol dostatok, ale USA by bránili, aby vám ich odtiaľ dopravili, hoci by

AG a ACUTRONIC MEDICAL SYSTEMS AG. Obe sú považované za svetových lídrov vo vývoji a výrobe mechanických pľúcnych ventilátorov a s Kubou už v minulosti obchodovali. Teraz nám prístroje, ktoré majú zásadný význam pri liečbe pacientov postihnutých novým koronavírusom odmietli dodať, lebo ich nedávno do svojho vlastníctva získala spoločnosť VYAIRE MEDICA INC. so sídlom v americkom meste Il-

Aké dopady má blokáda na iné odvetvia?

V roku 2019 USA pritvrdili, čo spôsobilo ďalšie obmedzenia dovozu pohonných látok. A ak sa aj nájdú ochotní obchodní partneri, neraz máme problém im zaplatiť. Opäť si skúste predstaviť, že chcete zaplatiť nejakú službu, ale banka vám neotvorí účet, ak ho aj máte, odmietne realizovať vašu platbu. Lebo USA pozorne sledujú všetky naše finančné toky a hrozia sankciami aj finančným spoločnostiam, ktoré realizujú platby pre Kubu.

Čiže Američania nedovolia Kube ani poslať alebo prijať peniaze zo zahraničia?

Dokonca aj Kubánci žijúci v zahraničí, navyše i tí, ktorí majú aj iné občianstvo, než kubánske, si často nemôžu otvárať bankové účty, používať určité kreditné karty či bežným spôsobom vykonávať transakcie. Už som sa s tým stretla aj na Slovensku. Ďalším príkladom je zákaz zasielania úhrad a finančných zásielok na Kubu prostredníctvom spoločnosti Western Union či zaradenie šiestich ďalších kubánskych spoločností na Zoznam entít obmedzených Ministerstvom zahraničných vecí.

Pre nás je absurdné, že hoci sme spojencami, USA bez zaháňania trestajú aj naše firmy, hoci európske vlády sa k embargu nepripojili.

Firmy z EÚ sú embargom postihnuté najviac spomedzi zahraničných subjektov. Veľké a dôležité európske spoločnosti napriek tomu na Kubu podnikajú a investujú. Na niektoré z nich USA uvalili miliónové sankcie a tie sa začali právnou cestou brániť na medzinárodnej úrovni. V odvetvi turizmu u nás podnikajú francúzske, nemecké, britské či španielske firmy, čiže hoci je to nepochybné ťažké, je možné hrozbám a tlaku odolávať. Ale chápeime, že keď niekomu povedia, že ak bude obchodovať s Kubou, nemôže mať žiadne obchody s americkými firmami, musí si to poriadne rozmyslieť.

Ako vníma Kuba fakt, že Slovensko v zhode s ostatnými členmi EÚ každoročne hlasuje za váš návrh rezolúcie?

Vnímame to veľmi citlivo a tento postoj si veľmi vážime. Fakt, že celá EÚ na pôde OSN hlasuje proti embargu vníma veľmi pozitívne a má pre nás veľký význam.

Veľvyslankyňa Kuby na Slovensku Yamila Pita Montesová.

foto: J. Kolečány

ne bánk, ale riskuje izoláciu ešte aj zo strany každého obchodného partnera USA.

Skúste tie dopady ilustrovať na konkrétnom príklade.

USA sa špeciálne zameriavajú na zdravotníctvo, ktoré je pre ľudský život kľúčové, a ktorému práve preto venuje kubánska vláda prednostnú pozornosť. Výsledkom je, že nedokážeme dôsledne realizovať program prevencie rakoviny či zdravotnej ochrany detí, pretože nemôžeme kúpiť potrebné lieky, diagnostické prístroje, testovacie a skríningové technológie.

Uvolnili USA embargo aspoň počas pandémie koronavírusu COVID-19, ktorá mala katastrofálne dopady na ľudí na celom svete?

Nie. Spojené štáty sa aj vlni usilovali nás dôsledne odrezať od prístupu k základným potrebám: ochranným rukavicami a oblekom, rúškami, testom, alebo k niektorým látkam, ktoré potrebujeme na výrobu liekov. Skúste si predstaviť, že by Slovensko malo peniaze, ale nikto

ste za ne boli ochotní zaplatiť aj viac. Ak si toto predstavíte, pochopíte, aké obľudná a odsúdeniahodná je politika USA voči Kube.

Hovoríte vo všeobecnosti, alebo sa to naozaj stalo?

Konkrétnym príkladom je dar Kube zo strany čínskej obchodnej spoločnosti ALIBABA. Išlo o mechanické pľúcne ventilátory, diagnostické testy, rúška a ďalší zdravotnícky materiál na boj s vírusom COVID-19, no tento dar sa na Kubu nikdy nedostal. Dopravná spoločnosť, ktorá na jeho prepravu podpísala riadnu zmluvu totiž odmietla náklad k nám prepraviť. Argumentovala, že jej hlavným akcionárom je jedna severoamerická spoločnosť, a preto aj ona podlieha právnym predpisom spojeným s blokadou.

Zažívate to aj s európskymi spoločnosťami?

Áno. Aj ony sú pod hrozbou sankcií zo strany USA a mnohé majú amerických majiteľov. Príkladom sú švajčiarske firmy IMT MEDICAL

linois. Takže boli nútené prerušiť všetky obchodné vzťahy s našou krajinou.

Čo takýto prístup znamená pre vaše zdravotníctvo?

Od apríla 2019 do marca 2020 táto politika spôsobila v zdravotníckom sektore škody vo výške 160,26 mil. dolárov. Za takmer šesť dekád straty presiahli 3,74 mld. dolárov. K tejto silnejšej agresii zo strany vlády USA sa ešte pridáva intenzívna kampaň diskreditujúca našich lekárov a sťažujúca medzinárodnú lekársku spoluprácu, ktorú Kuba ponúka. Spojené štáty šíria klebety a dokonca vyzývajú ostatné krajiny, aby o našu pomoc nežiadali ani v prípade krízovej situácie spojenej s vírusom COVID-19. Napriek tomu tisíce našich zdravotníkov pomáhali v boji s pandemiou vo vyše 30 krajinách a územiach, vrátane európskych (napr. Taliansko). Ďalších vyše 28 tisíc kubánskych zdravotníckych pracovníkov poskytovalo služby vo vyše 59 krajinách už pred vypuknutím pandémie.

Máme podporu ľudí, hovorí kubánska veľvyslankyňa

Následky embarga by sme nemali vyčíslávať, ale vykreslovať v reálnych osudoch skutočných ľudí.

Skutočnými sú deti s rakovinou, ktorým nemôžeme poskytnúť adekvátnu liečbu, lebo nám nikto nechce predať potrebné lieky. Predstavte si to utrpenie rodičov v takejto situácii. Dve tretiny Kubáncov sa narodili do týchto podmienok. Embargo predstavuje ideologickú výzvu, lebo najmä mladým musíme vysvetľovať, prečo to u nás funguje takto. Mladí majú prirodzenú tendenciu vidieť za problémami Kuby zlyhanie či dokonca úmysel vlády nedožiť ľuďom kvalitnejší život.

Neospravedlňuje embargom kubánska vláda svoje nedostatky?

Ak by ho USA zrušili, pravda by sa ukázala. Lenže tak to nie je a USA to vedia. Preto embargo pokračuje. Keby ho zrušili, ukázalo by sa, že socializmus u nás podporuje väčšina, inak by sme v takýchto podmienkach nemohli odolať vyše 60 rokov.

Ale ako je to možné? Sami sme zažili, že ak politický režim nemá podporu ľudí,

žiadna represia ho dlho neudrží. Tobôž, ak je pod silným tlakom veľmoci. Ak aj

mladí ľudia vidia, čo všetko im chýba, čo im vláda nevie poskytnúť, prečo socializmus stále podporujú?

Lebo v krízovej situácii vidia, že vláda im pomôže. Hoci naše nemocnice nie sú také krásne, aké nájdete v niektorých iných krajinách, ak niekto potrebuje operáciu srdca, ktorá stojí tisíce dolárov,

na Kube nikoho nezaujímajú, či má zdravotné poistenie, či má peniaze, jednoducho operáciu vykonáme. Ľudia vidia, že socializmus je humánnym systémom, ktorý slúži im. Napriek nedostatku v potravinárskom priemysle či v bývaní má každý možnosť študovať na univerzite, ak na to

systémom, tak povedia nie. Povedia, že chcú to, čo majú, ale lepšie. A to nehorím, ako veľvyslankyňa, ale ako matka syna, ktorý žil aj v kapitalistických krajinách, v Taliansku vyštudoval strednú školu, a práve pre to, čo zažil inde, si váži to, čo kubánsky štát ľuďom poskytuje.

Mladí Kubánci majú príležitosti, aby porovnávali svoju krajinu so svetom?

Prirodzene, lebo majú prístup k internetu, cestujú a vidia, čo majú inde. Preto im vysvetľujeme, z akých dôvodov mnoho z toho na Kube nemáme.

Nevníma kubánsky režim internet ako ohrozenie?

Nie. Isteže, na internete sú aj zlé veci a je ním možné aj negatívne ovplyvňovať ľudí, ale zároveň slúži na komunikáciu, zblížovanie ľudí, vzdelávanie. Preto sa usilujeme, aby mal k nemu každý prístup v školách, verejných inštitúciách, mobilných telefónoch, prípadne doma. Obmedzovať prístup k internetu znamená ísť proti technologickej modernizácii. Radšej sa sústreďujeme na vzdelávanie mladých, aby neboli nekritickým prijímateľmi internetového obsahu, aby rozlišovali pravdu a lož a odhalili manipuláciu. Ale v žiadnom prípade nie sme proti modernizácii, ktorej symbolom je aj internet. Dokonca sme založili univerzitu informatických vied a informatika sa učí aj na iných školách.

(Ne)Demokratická Kuba

„Nesúhlas EÚ s americkým embargom neznamená, že nesúhlasí s niektorými ľuďmi, až pokryteckými obvineniami na našu adresu,“ hovorí kubánska veľvyslankyňa v SR. Od roku 2017 Kuba v rámci dohody o politickom dialógu a spolupráci otvorene diskutuje s EÚ aj o ľudských právach.

Rovnocenný partnerský dialóg si však nemožno zamieňať za poučovanie, čo a ako ten druhý musí robiť. Kuba počúva ostatné krajiny s rešpektom a vždy otvorene vyjadrí svoj názor, ale niektorí ľudia a niektoré vlády si myslia, že socializmus

a existencia jednej strany nie sú zlučiteľné s demokraciou. „Lenže takáto interpretácia nie je pravdivá. Áno sme iní, ale to neznamená, že nie sme demokratickí,“ upozorňuje Yamila Pita Montesová.

Kolko treba strán?

„Odmietame tvrdenie, že nakoľko je náš politický systém iný, nie je u nás demokracia. Hoci máme jednu stranu, počúvame rôzne názory, zapájame do diskusií celú spoločnosť, veď aj v parlamente máme poslancov, ktorí nie sú členmi komunistickej strany. Rešpektujeme, že si niekto myslí, že

demokratická je krajina, ktorá má veľa politických strán, ale žiadame rovnaký rešpekt aj k nášmu názoru, že počet strán nie je znakom demokracie,“ vysvetľuje ambasádorka.

Táto téma je skutočne diskutabilná. Na Slovensku síce máme strán veľa, ale mnoho ľudí je presvedčených, že často ani jedna z tých, ktoré sú pri moci nezastupuje skutočné záujmy voličov. A to napriek tomu, že sa pri moci striedajú.

Objektívne o ľudských právach

„Ľudské práva sú veľmi citlivou témou, preto o nich treba hovoriť objektívne. Nebojíme sa hovoriť o ľudských právach na Kube, lebo aj v tejto oblasti sa máme čím pochváliť. Isteže, nie sme dokonalí, je toho dosť, v čom sa aj my môžeme zlepšiť, ale ak niekto pristupuje so subjektívnymi predsudkami, nejde o objektívnu debatu.

Napriek bezprecedentnej blokade, prehĺbenej pandémie, ktorá nás pripravila o príjmy z turizmu a nútila zvýšiť výdavky na zdravotníctvo je u nás zdravotná starostlivosť bezplatná, venujeme sa všetkým diagnostikovaným pacientom, vyvíjame vlastné vakcíny. Mnohé krajiny toto neposkytujú, lebo chýba politická vôľa, nie zdroje. Takže aká je úroveň ľudských práv v týchto krajinách?“ pýta sa kubánska veľvyslankyňa.

Nádej na zmenu?

Po hlasovaní VZ OSN o rezolúcii sa nezdá, že nový prezident USA zmení postoj voči Kube. Kuba však nikdy nerozlišovala, či prezidentom USA je demokrat alebo republikán. Prezident Miguel Díaz-Canel opakovane zdôraznil, že kedykoľvek je pripravený na normalizáciu vzťahov s USA, ešte pred ním to vyhlásili aj Fidel a Raul Castrovi. Na spoluprácu však ochota jednej strany nestačí.

Susedné štáty zvyčajne uprednostňujú spoločné záujmy pred rozdielmi a nie Kuba blokuje USA, nie Kuba zaradila USA na zoznam krajín podporujúcich terorizmus, a nie Kuba nelegálne okupuje americké územie.

„Ani amerických obyvateľov nepovažujeme za nepriateľov,“ zdôrazňuje Yamila Pita Montesová. „Nezakazujeme im dovoľkovať na našich plážach. Dokonca v USA je mnoho ľudí, ktorí Kubu podporujú, chcú, aby naše vzťahy boli normálne.“ Ozývajú sa také hlasy v Kongrese i medzi podnikateľmi, ktorí na Kube vidia potenciálny trh.

„Medzi základné práva ľudí patrí slobodné cestovanie. Ale občania USA to majú zakázané zákonom. Preto sme nikdy nepochopili, ako môžu byť USA také pokrytecké a mať tú drzosť, že hovoria o ľudských právach na Kube, keď nám znemožňujú rozvíjať dobré vzťahy s tretími krajinami, zakazujú svojim občanom cestovať k nám, chcú u nás vyvolať hlad.

Už 60 rokov sme trňom v oku USA, lebo ukazujeme, že krajinu možno viesť aj inak a oni nechcú, aby to ich ľudia videli. Hoci nie sme dokonalí a poškodzuje nás, ak nás niekto takto vykresľuje, ľudské životy sú pre nás na prvom mieste. Nedávno som jednému pánovi hovorila, aby si predstavil, ako by sa cítil, keby pod takýmto nátlakom, obmedzeniami a zákazmi bolo Slovensko a on povedal, že si to ani nevie predstaviť. Možno toto je dôvod, že nás ľudia nevedia pochopiť – lebo sa nedokážu vcítiť do našej kože, nevedia si predstaviť, v akých podmienkach žijeme,“ vysvetľuje veľvyslankyňa.

José Martí je pre Kubáncov viac než symbolom.

Vojenské a politické dôsledky

Stanislav Mičev, Ján Stanislav

Nemecko porušilo pred 80 rokmi pakt o neútočení z augusta 1939 a bez vypovedania vojny zaútočilo na Sovietsky zväz. Na operácii Barbarossa sa zúčastnilo 4,6 milióna vojakov zo 152 nemeckých divízií, 3 700 tankov a 2 800 lietadiel.

Agresiu podporovalo 40 divízií Hitlerových spojencov z Talianska, Rumunska, Chorvátska, Maďarska a dobrovoľníci z Belgicka, Holandska, Francúzska, Španielska, Portugalska, Dánska, Nórska, Fínska, Estónska, Litvy, Lotyšska, Ukrajiny a z ďalších krajín.

sa zúčastnila na bojoch o Kyjev, Rostov, Dnepropetrovsk a postúpila až na Kaukaz. Do roku 1943 Slovensko stratilo na východnom fronte vyše 1 200 mužov, nerátajúc ranených a nezvestných.

Počas druhej svetovej vojny bola slovenská armáda budovaná ako mocenský nástroj ľudá-

rodom v ZSSR sa v radoch slovenskej armády po počiatkoch vzopätí a zápale stretla so širokým odporom, dezerciami, dobrovoľným zajatím, prechodmi na druhú stranu frontu. Aj obyčajní vojaci pochopili, že si nacistické Nemecko postupne podriadilo hospodársku a zahraničnú politiku, surovinové i ľudské zdroje Slovenska svojim vojenským záujmom.

V rokoch 1942 až 1943 okolo tritisíc Slovákov na území Ukrajiny a Bieloruska individuálne alebo organizovane prešlo k Červej armáde, viacerí ku krymským a odeským partizánom. Z tohto počtu sa len z 1. pešej divízie dostalo 30. októbra 1943 vyše 2 100 vojakov, poddôstojníkov a dôstojníkov na sovietsku stranu. Väčšina z nich prešla z počiatkovného zajatia k postupne sa formujúcim čs. jednotkám v ZSSR.

Pretože sa obe slovenské divízie stali na východnom fronte nespoľahlivé, koncom októbra 1943 ich presunuli do Talianska, kde ich zreorganizovali na Technickú brigádu. Tá v sile približne troch tisíc mužov pod vedením pplk. Jána Krnáča vykonávala pre nemeckú armádu stavebno-technické práce. Brigáde neskôr velil plk. Ladislav Bodický a potom krátko plk. Ján Imro. Do augusta 1944 z nej utieklo 223 príslušníkov k talianskym partizánom. K západným spojncom prešiel aj plukovník Imro.

Slovenská armáda sa nedala sfašizovať

Podiel na ťažení proti ZSSR spôsobil obrovskú zmenu vo vedomí príslušníkov slovenskej armády, ale výrazne aj medzi radovými obyvateľmi a v konečnom dôsledku prispela k vnútornému prehĺbeniu krízy ľudáckeho režimu. Významnú úlohu v tomto procese prerodu zohralo sociálne zloženie dôstojníckeho zboru, príslušnosť k vierovyznaniu, stav

výchovy a vzdelania a skromný, zväčša plebejský pôvod prevažnej časti dôstojníkov.

Napriek tomu, že Slovensko bolo vtedy z religiózneho hľadiska prevažne katolícke, medzi

Druhá svetová vojna napokon poznačila celý slovenský dôstojnícky zbor a armádu. Bolo tomu tak najmä počas poľného ťaženia proti Sovietskemu zväzu. Vojaci a dôstojníci na vlastné oči videli

Slovenský vojak na strážii pri Čiernom mori.

Na poľnom ťažení proti ZSSR v rokoch 1941 až 1943 sa podieľala aj slovenská armáda. Ministerstvo národnej obrany po predchádzajúcom súhlase Jozefa Tisu a Vojtecha Tuku vyhlásilo 22. júna 1941 vojnový stav a povolalo do armády záložníkov. Tento krok, zrušenie diplomatických stykov a iné opatrenia potvrdili, že Slovensko konalo ako satelitný spojenc nacistického Nemecka. Malo to ľudáckej vláde poslúžiť ako argument pri presadzovaní požiadaviek na vrátenie území zabratých horthyovským Maďarskom po Viedenskej arbitráži v novembri 1938.

Vklad ľudákov: dve divízie

Po prekročení sovietskych hraníc Wehrmachtom sa rýchlo sformovala z takmer dvoch tisícov vojakov Rýchla skupina (veliteľ plk. Rudolf Pílfousek), ktorá neskôr prerástla do Rýchlej brigády. V auguste 1941 sa ukončila reorganizácia slovenských poľných jednotiek. Sformovali sa dve samostatné divízie – Rýchla divízia (plk. pech. Jozef Turanec) a Zaisťovacia divízia (plk. gšt. Augustín Malár). Rýchla divízia

keho režimu. Mala plniť nielen vnútornú potlačovaciu a vonkajšiu obrannú funkciu, ale stala sa aj nástrojom uplatňovania agresívnej zahraničnej politiky, keď po boku nacistického Nemecka a jeho spojencov bojovala proti štátom antifašistickej koalície.

Vojna proti slovanským ná-

Propagandistické snímky vojakov Slovenského štátu v rade na výdaj stravy poľnej kuchyne.

Delostrelci Rýchlej brigády ostreľujú nepriateľské postavenie pri Lyp-

vyššími dôstojníkmi prevzatými z československej armády neprevažovali katolíci. Dôstojnícku špičku tvorilo viacero legionárov a pomerne mnoho protestantov. Aj minister obrany Ferdinand Čatloš bol ako jediný člen vlády evanjelik.

Podstatná časť dôstojníckeho zboru vzišla zo skromných sociálnych pomerov. Nebola odchovaná veľkými zaväzujúcimi národnými či rodinnými vojenskými tradíciami, dostala výchovu a vzdelanie v armáde predmníchovskej republiky v buržoázno-demokratickom protinemeckom a protimaďarskom duchu. Mnohí mali aj česko-slovenské rodinné väzby.

a z vnútra pochopili neľudskosť nacistickej ideológie v nemeckej okupačnej praxi. Najdôležitejšie bolo, že sa slovenská armáda ako celok nesfašizovala. Nezrealizovala oficiálnu politiku vlády, hoci bola súčasťou štátneho aparátu. Postupne dozrievala na cestu odporu, revolty a smerovala k národnooslobodzovaciemu boju.

Ľudácky režim začal prehrávať zápas o vlastnú armádu. Rozširovanie slovenskej vojenskej prítomnosti po boku nacistického spojenc narážalo na nesúhlas i časti ľudáckych politikov, no hlavne medzi demokraticky orientovanými ľuďmi v štátnom aparáte a vo verejných funkciách hospodárskeho zamerania.

Zmena postojov Moskvy a západných spojencov

Po prepade Sovietskeho zväzu sa, samozrejme, zmenil oficiálny postoj sovietskeho vedenia. Už 18. júla 1941 podpísalo s predstaviteľmi čs. zahraničného odboja dohodu o výmene vyslancov, o vzájomnej podpore vo vojne a o súhlase s tým, aby sa na území ZSSR mohli formovať čs. jednotky. Britská vláda tiež definitívne uznala exilovú vládu Eduarda Beneša. Podobne i Spojené štáty, aj keď ako neutrálny štát neboli v tom čase pripravené na vojnu, len rozbiehali zbrojársku výrobu úmernú požiadavkám medzinárodnej situácie. Americká verejnosť vstup do vojny ešte odmietala, hoci vojenská rozpínanosť Nemeck-

Agresie proti ZSSR

ka a Japonska jej nebola ľahostajná.

Pomoc USA protifašistickým silám sa prejavovala najmä materiálnou a finančnou formou. Čoskoro po nacistickej invázii

šistickú koalíciu. Išlo o finančnú dotáciu 50 miliárd dolárov, Britom z tejto sumy pripadlo 30 miliárd. Tým Spojené štáty výrazne prispeli k oslabeniu krajín Osi Berlín-Rím-Tokio.

gusta 1941 uskutočnili stretnutie prezidenta Franklina D. Roosevelta a premiéra Winstona Churchilla. Prijali Atlantickú chartu, ktorá ďalekosiahlo ovplyvnila vývoj 2. svetovej vojny.

Významná cesta prezidenta Beneša do USA

Československá vojenská misia sformovaná v Moskve sa stala dôležitým článkom organizovania obnovy ČSR. Oficiálne začala pracovať po uzavretí dvojstrannej dohody z 18. júla 1941, ktorou Sovietsky zväz uznal nezávislosť ČSR v predmníchovských hraniciach. Obe vlády 27. augusta podpísali ďalšiu zmluvu – o organizácii čs. armády v ZSSR. Náčelníkom misie sa stal plk. Heliodor Píka, jej ďalšími členmi pplk. F. Hike-Stoj, mjr. Jaroslav Kašpar a pplk. Ludvík Svoboda.

Študijná skupina pri ministerstve národnej obrany exilovej vlády v Londýne vypracovala v januári 1942 elaborát Prevrátová akcia, ktorý analyzoval možnosti organizácie ozbrojeného povstania na území ČSR. Stal sa východiskom pre neskoršie rokovania s budúcimi západnými spojencami – Veľkou Britániou a USA i so ZSSR o pomoci domácejmu hnutiu odporu a predpokladanému vojenskému povstaniu.

Beneš svoje politické rozhodnutia a plány o spojeneckej pomoci a povojnovom usporiadaní starostlivo zvažoval a konzultoval s vedúcimi predstaviteľmi Británie a Spojených štátov, pričom sa zaujímal aj o názory Sovietov. Z tohto aspektu bola veľmi dôležitá jeho cesta do USA a Kanady 12. mája až 9. júna 1943. Počas nej prerokoval 13. mája s prezidentom Rooseveltom celý rad medzinárodných otázok. V centre rozhovoru stála požiadavka povojnového odsunu Nemcov z ČSR, rozbor Benešovej plánovanej cesty do Moskvy a chystané uzavretie československo-sovietskej spojeneckej zmluvy.

Exilový prezident sa stretol aj s viacerými vplyvnými americkými politikmi a mal prejav v Kongrese. Rovnako úspešná bola tiež cesta do Kanady. Jednomsačná cesta po Severnej Amerike s bohatým programom a mnohé stretnutia s významnými osobnosťami tamojšieho spoločenského života potvrdili nielen politický štatút prezidenta Beneša, ale vyjadrili i podporu celému čs. odboju. Súčasne zasadili vážnu ranu najmä tamojším krajanským spolkom a jednotlivcom, ktorí nadbiehali bratislavskému ľudáckemu režimu. Beneš sa po absolvovaní cesty do USA definitívne rozhodol podpísať zmluvu so Sovietskym zväzom.

Úprava a medzitulky redakcia Bojovník. Foto Múzeum SNP. Širšia fotoprezentácia na www.bojovnik.eu.

Formovanie čs. zahraničného vojska

Najprv v Sovietskom zväze vznikol Prvý čs. poľný prápor, ktorého jadro tvorili príslušníci našich jednotiek, ktorí ustúpili z Poľska, a potom Česi a Slováci žijúci na území bývalého ZSSR. Neskôr jeho rady rozšírili ženy a slovenskí vojaci, ktorí prešli cez frontové línie na sovietsku stranu. Prápor prerástol na Prvý čs. samostatnú brigádu.

Spojenecká zmluva o priateľstve, vzájomnej pomoci a povojnovej spolupráci uzavretá so ZSSR 12. decembra 1943 zakotvovala formy sovietskej materiálnej pomoci pri ozbrojenom vystúpení, ako aj národnooslobodzovaciemu zápasu na území ČSR. Konkretizáciu celého projektu pomoci Moskvy prenechal Beneš na ďalšie prerokovanie čs. a sovietskym vojenským odborníkom.

Paradesantná brigáda

Uzavretím tohto dokumentu exilová vláda zvolila cestu dohody a perspektívy výhodnej spolupráce so Sovietskym zväzom v nádeji, že tento mocný spojenec poskytne dostatočnú vojenskú pomoc i povojnové záruky pri budúcom bezpečnom postavení obnovenej republiky voči Nemecku.

Od konca roku 1943 sa ťažisko podpory hnutia odporu na území ČSR i réžia foriem materiálnej pomoci a presunu živej sily na Slovensko dostali do právomoci ZSSR.

Kpt. Ján Nálepka s Alexandrom Saburovom (vľavo) po prechode k partizánom v Bielorusku v máji 1943.

Druhá čs. samostatná paradesantná brigáda sa začala formovať v Sovietskom zväze na prelome rokov 1943 a 1944. Jej jadro tvorili vojaci Prvej pešej divízie slovenskej armády, ktorí sa dostali na sovietsku stranu 30. októbra 1943 v priestore Kachovky pri ukrajinskom Melitopole. Počas ich internácie v usmaňskom zajateckom tábore vo Voronežskej oblasti sa združili do Pluku slovenských dobrovoľníkov v ZSSR a 13. decembra požiadali prezidenta Beneša počas jeho návštevy v Moskve o začlenenie do zostavy čs. vojska.

Od apríla 1944 armádny zbor

Začiatkom januára nasledujúceho roka sa pluk presunul do Jefremova v Tulskej oblasti, kde jeho príslušníci do apríla 1944 absolvovali vojenský a výsadkárske výcvik. Rady tejto jednotky rozšírili zakarpatskí Ukrajinci, volynskí Česi, dôstojníci z 1. čs. brigády a z Veľkej Británie ako mužstvo náhradného práporu schopné poľnej služby.

Na základe rozkazu z 20. januára 1944 sa sformovala Druhá čs. paradesantná brigáda v ZSSR. Za jej veliteľa vymenovali pplk. Vladimíra Píky. Forma výcviku svedčila o zámere Sovietov vysadiť parabrigádu v tylu frontu. Najprv však bola nasadená do Karpatsko-duklianskej operácie, neskôr ju letecky presunuli na Tri Duby, aby mohla efektívne zasiahnuť do povstaleckých bojov.

Odvodová komisia na Volynsku prijala 19. marca do čs. vojska 12-tisíc tamojších Čechov. Rozšírenie vojenskej základne umožnilo 10. apríla vytvoriť Prvý čs. armádny zbor, ktorý mal tri pešie brigády, jednu tankovú a jednu paradesantnú brigádu, delostrelecký pluk, spojovací a ženijný prápor, štábnu a pomocnú rotu, rotu zvláštneho určenia poľného četníctva a náhradný pluk, od roku 1945 aj Prvý čs. zmiešanú leteckú divíziu. Celkovo išlo o 16-tisíc mužov a žien.

(sm, js) Úprava a medzitulky redakcia Bojovník.

ovci.

do ZSSR začali Sovietom dodávať rozličný vojenský materiál, vrátane vozidiel a lietadiel. Senát odhlasoval zákon o pôžičke a prenájme, čo znamenalo ohromný prínos pre protifa-

Prehlbujúce sa britsko-americké zblížovanie v otázkach možnej vzájomnej vojenskej spolupráce potvrdila ďalšia skutočnosť. Na krížiaku Augusta a bojovej lodi Prince of Wales sa 9. až 12. au-

Slovenskí vojaci v uliciach Rostova, júl 1942.

Veliteľ Rýchlej divízie Jozef Turanec si so svojimi vojakmi prezera sovietsky traktor.

Výstup na Oblík

Michal Peter, predseda ObIV SZPB Vranov n/Topľou

Už 22. krát sme si výstupom na neprehliadnuteľný kopec sopečného pôvodu v Slánskych vrchoch nad obcami Petrovce a Hermanovce pripomenuli historický výstup štúrovcov na tento kopec pred 177 rokmi pod vedením evanjelického farára Adama Hlovika, ale aj pamiatku partizánskeho zväzku Čapajev.

V neďalekých lesoch na hore Lysá sídlil o 100 rokov neskôr jeho štáb na čele s hrdinom SNP brigádnym generálom im memoriam Ľudovítom Kukorelim. Celému zväzku velil utečenec z koncentračného tábora a dôstojník Červenej armády

Ivan Kononovič Baľuta. V katastri Petroviec v časti zvanej Validlo bolo prvé partizánske letisko na východnom Slovensku, cez ktoré prúdila materiálna vojenská i personálna pomoc, lieky a zdravotnícke potreby z bývalého Sovietskeho zväzu.

Stretli sme sa pri miestnom pohostinstve „Kamienka“ neďaleko pamätníka partizánskeho letiska. Pokračovali náučným chodníkom „Herlica“ s informačnými tabuľkami o pôsobení zväzku Čapajev. „Za Harbom“ sme si prezreli rekonštruovaný partizánsky bunker sprístupnený verejnosti. Okolo chaty za Oblíkom sa prírodovedným náučným chodníkom dostali na jeho vrchol, kde sme spolu so staros-

Medzi účastníkmi na Oblíku dominovali mladi.

foto autor

tom Petroviec Jánom Jenčom účastníkov oboznámili s históriou „Čapajeva“ i štúrovského výstupu a pripomenuli vypalenie Petroviec, Hermanoviec, Zlatej Bane a Matiašky i časti

mestečka Hanušovce n/Topľou 7. septembra 1944.

Medzi 82 účastníkmi nechýbali žiaci základných a stredných škôl, dobrovoľní a profesionálni hasiči, členovia turis-

tického klubu „Krokus“. Na vrchole Oblíka každý dostal pamätnú vlajočku a po zostupe k chate za Oblíkom občerstvenie. Vďaka patrí obci Petrovce za finančnú podporu podujatia.

Ocenení členovia Zväzu v B. Bystrici.

foto ObIV SZPB B. Bystrica

Ocenenie vojnových veteránov a členov SZPB

Minister obrany SR Jaroslav Nad' udelil pamätnú medailu k 75. výročiu SNP a skončeniu druhej svetovej vojny, ktorú prevzali rodinní príslušníci vojnových veteránov a členovia SZPB v Banskej Bystrici. Ocenenými vojnovými veteránmi sú Ivan Blaho, Vendelína Budová, Bartolomej Hraško, Zita Janotková, Anna Longauerová, Ján Mojžiš, Mária Rafajová, Gustáv Rakyta, Mária Roštárová, Ján Sedliak, Anna Slobodníková, Benjamin Strmeň, Peter Synovec, Gabriela Šteinhúblová, Ján Štilla a Mária Žabková. Medaile si 22. júna prevzali aj títo členovia Zväzu: Mgr. Ivan Bartoš, RSDr. Štefan Dubovický, pplk. vv. PhDr. Štefan Horváth, Mgr. Eva Holéczyová, Pavol Nikodém, Štefan Paško, mjr. vv. Ing. Ondrej Štrbák, plk. vv. Ivan Vajda a Ing. Ján Žiško.

(red.)

Od slov k činom

Jozef Marunic, predseda ObIV SZPB Nové Zámky

Pred niekoľkými týždňami vedenie SZPB podpísalo dohodu so stranou Hlas sociálna demokracia. V našom regióne sme ju „premenili na drobné“ v rámci podujatí venovaných 76. výročiu oslobodenia v Štúrove a v neďalekej obci Kamenín.

Po oslavách sme sa dohodli s jej krajskou predsedníčkou Martinou Jarošovou Gašparovou a so starostom Kamenína Jozefom Grmanom na tom, že nám pomôžu s obnovením náteru sovietskeho tanku T-34, ktorý je súčasťou pamätníka pri tejto obci. Začiatkom roku 1945 tam pri brehoch Hrona prebiehala najväčšia a najkrvavejšia tanková bitka na území Slovenska, v rámci ktorej Červená armáda bojovala – úspešne – proti výraznej presile Wehrmachtu.

Už 8. mája 2021 tam zavítala skupina mladých členov Hlasu SD z nitrianskeho kra-

ja, ktorých viedol poslanec NR SR Erik Tomáš. Spolu s členmi miestnej základnej organizácie SZPB sa pustili do práce.

Využili sme túto príležitosť a prerokovali sme ďalšiu možnú koordináciu činnosti s krajskou organizáciou strany. Dohodli sme sa na spolupráci pri starostlivosti o pamätníky v Novozámockom a Komárňanskom okrese, organizovaní spoločných podujatí a zapájaní mladých členov Hlasu SD do aktivít nášho Zväzu na regionálnej i miestnej úrovni. Príklad hodný nasledovania aj v ostatných oblastiach Slovenska.

Historická vojenská technika na oslavách Dňa Víťazstva v Pavlovciach.

Prehliadka výstroja, výzbroje a vojenskej techniky z obdobia druhej svetovej vojny bola súčasťou osláv Dňa víťazstva v Pavlovciach v okrese Vranov n/Topľou. Po štátnej hymne a básni Milana Rúfusa Večer na Dumbieri v podaní Marty Lejkovej-Korbovej dekan Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity prof. Ján Šafin predniesol historickú prednášku na tému vojna. Slávnostnému kladeniu venca asistoval Hencovský oddiel Gvardija z Hencoviec aj čestnou salvou na počesť padlých osloboditeľov. Pietny akt sprevádzala dychová hudba Orchester Vychodňarov, pôsobiaca pri MO MS Nižný Hrabovec.

Text a foto: Miroslav Gešper, vedúci OP MS Vranov nad Topľou

Draho vykúpená sloboda

Braňo Ondruš

Predseda Historicko-dokumentárnej komisie ObIV SZPB v Poprade, vojnový historik a publicista Marcel Maniak pripravil knihu Draho vykúpená sloboda. Na jej vydanie zbiera prostriedky formou predbežného predaja. Za 25 € môžete knihu získať aj s podpisom autora ešte skôr, než sa objaví na pultoch predajní kníh.

Publikácia je vôbec prvým uceleným dielom o udalostiach rokov 1944–1945 pod Vysokými Tatrami. Budú v nej opísané kľúčové udalosti – prípravy a podrobný priebeh SNP, informácie o partizánskych skupinách, oslobode-

nie regiónu vrátane osloboditeľských jednotiek a ich veliteľov, spomienky na vojnu a mnohé ďalšie dôležité udalosti.

„V súčasnosti sa stretávame s prekrúcaním dejín, či dokonca so spochybňovaním SNP. Najmä mladá generácia musí poznať pravdu o protifašistickom boji nášho ľudu,“ vysvetľuje autor dôvody pre vznik knihy. „Cieľom tohto projektu je osloviť žiakov základných a stredných škôl, a celkovo mladú generáciu, aby vedela, čo pre Slovenskú republiku znamenalo Povstanie, ako prebiehalo pod Vysokými Tatrami a koľko životov nás stala sloboda.“

Keďže M. Maniakovi chýba na

Publikácia Draho vykúpená sloboda je už pripravená do tlače.

foto redakcia

vytlačenie 380-stranovej publikácie celkovo 4500 €, zbiera ich malými príspevkami od budúcich majiteľov pútavej knihy. Ak si ju chcete už vopred kúpiť a podporiť užitočný projekt protifašistickej výchovy, navštívte internetovú adresu <https://www.startlab.sk/projekty/2130-draho-vykupena-sloboda/>

Mladi z Hlasu-SD v akcii v Kameníne.

foto ObIV SZPB

Deň pamiatky a smútku

Ján Uhrík

Členovia Jednoty dôchodcov Slovenka v Stropkove, inšpirovaní členmi SZPB a Klubu Arbat navštívili pamätné miesta bojov za našu slobodu, aby si pripomenuli 80. výročie vypuknutia veľkej vlasteneckej vojny. V nedelu 13. júna sme začali pri Pamätníku Sovietskej armády vo Svidníku, kde leží vyše 9000 červenoarmejcov. Vypočuli sme si informácie o Karpatko-duklianskej operácii a výstavbe pamätníka.

Účastníci spomienkového výletu zo Stropkova.

foto autor

Na hrdinov nezabúdame

Juraj Drotár

Pri pamätníku Jozefa Gabčíka v Poluvsí, pietnym aktom a Memoriálom Jozefa Gabčíka, ktorým je cezpoľný beh na 11 km k pamätníku Jozefa Gabčíka pri kasárni v Žiline sme si uctili hrdinstvo výsadbárov v operácii Antropoid.

Útok na Reinharda Heydricha s krycím názvom operácia Antropoid vykonali česko-slovenskí výsadbári Jozef Gabčík (s krycím menom Zdeněk) a Jan Kubiš (s krycím menom Ota Navrátil) 27. mája 1942 v Prahe-Libni. Išlo o vojenskú operáciu, ktorej vysadenie uskutočnila 138. (výsadbárová) peruť RAF 28. a 29. decembra 1941, a na ktorú boli výsadbári špeciálne vycvičení v Škótsku. Akcii velil Adolf Opálka.

Útok na zastupujúceho ríšskeho protektora bol jednou z najvýznamnejších, ak nie najvýznamnejšou úspešnou diverznou akciou na likvidáciu predstavitel'a nacistického režimu v priebehu 2. svetovej vojny. Heydrich bol najvyššie postaveným nacistickým pohlavárom zlikvidovaným príslušníkmi protinacis-

tického a protifašistického odboja. V reakcii na útok nacisti zavraždili vyše 15-tisíc ľudí, vypálili obce Lidice a Ležáky. Výsadbárov útok sa im podarilo vypátrať aj vďaka zra- de 18. júna 1942.

Medzinárodným dôsledkom útoku na Heydricha bolo odvolanie Mníchovskej dohody zo strany Veľkej Británie a Francúzska, čím bolo zabezpečené znovuoobnovenie Československa v jeho pôvodných hraniciach.

Na spomienkovom podujatí sa zúčastnili minister obrany Jaroslav Naď, minister zdravotníctva brigádny generál Vladimír Lengvarský, poslanci NR SR, veľvyslanec V. Británie Nigel M. Baker, vojenský prídelenci V. Británie, USA, ČR, Poľska, veliaci dôstojníci OS SR, zástupcovia Žilinského samosprávneho kraja, mesta Žilina, primátori a starostovia zo žilinského a bytčianskeho okresu. Nechýbali delegácie Oblastného výboru SZPB Žilina, Klubu výsadbárov SR a Klubu ZV SR posádky Žilina. Aj vyše 260 bežcov si účasťou na memoriáli uctili hrdinstvo výsadbárov operácie Antropoid.

Účastníci behu vďaka.

foto V. Stolla

presunuli do prvej oslobodenej obce u nás. Cestu do Kalinova prerazili vojská 3. horského streleckého zboru pod velením gen. Vedenina v zostave 1. gardovej armády 1. ukrajinského frontu gen. Grečka. Vyše 2000 ich zaplatilo za našu slobodu cenu najvyššiu.

Ku kvetom a sviečke pridal naša najmladšia účastníčka Inka Korpoňová krásnu rusínsku vlasteneckú pieseň. Zastavili sme sa i v Múzeu moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach a ďalšiu kyticu kvetov sme položili k pomníku osloboditeľom v Osadnom, prslávenom nielen filmom, ale aj a kryptou – kostnicou 1075 ruských vojakov z 1. svetovej vojny. V miestnom „minimúzeu“ sme si pozreli artefakty bojov z oboch vojen, ktoré sa prehnali týmto krajom.

Ďalšou zastávkou bola vojenská časť cintorína v Humennom a potom Ústredný vo-

jenský cintorín Červenej armády v Michalovciach, kde nás čakal predseda ObIV SZPB Miroslav Prega. Povedal nám o histórii bojov a cintorína, na ktorom leží vyše 17000 červenoarmejcov a pridal perličky z minulosti i súčasnosti cintorína. Napríklad, že i dnes Rusi, Bielorusi, Ukrajinci či príslušníci ďalších národov bývalého ZSSR hľadajú svojich padlých predkov a často navštevujú tento cintorín.

S vďakou vyše 63000 padlým sovietskym, vyše 5000 čs. vojakom, ale aj príslušníkom 34 národov, ktorí sa zapojili na našom území do boja proti fašizmu sme si s bratskými národmi Rusmi, Bielorusmi i Ukrajincami nielen pripomenuli ich Deň pamäti a smútku, ale tiež to, kto nás oslobodil spod fašistického jarma. Že to boli vojaci s červenou hviezdou na prilbách a s hnevom voči nepriateľom, ale aj láskou v srdci voči nám, Slovákom.

Predseda SZPB Pavol Sečkář kladie veniec na Slavíne pri príležitosti 80. výročia útoku na ZSSR.

Výročie zákerného prepadnutia Sovietskeho zväzu nacistickým Nemeckom si pripomenula aj delegácia SZPB vedená Pavlom Sečkářom a vedúcim koordinačného oddelenia Jozefom Ťažkým účasťou na pietnom akte na Slavíne. Nechýbali ani veľvyslanec Ruska Igor Bratčikov, veľvyslanec Kazachstanu Roman Vassilenko a bieloruský charge d'affaires Denis Sidorov, ako aj predseda Smeru Robert Fico s podpredsedom Ľubošom Blahom.

Text: Ján Rohár, foto: Branislav Balogh

Rokovanie ObIV SZPB Trebišov.

Napriek pandémie oblastná organizácia SZPB v Trebišove realizovala aspoň v obmedzenej miere podujatia pri príležitosti významných výročí. Členovia základných organizácií sa stretávali len na sociálnych sieťach. Aj táto informácia zaznela na zasadnutí ObIV 11. júna. Aktualizovali sme plán akcií do konca roku 2021 a spresnili úlohy komisii pri ObIV, ako i ďalšiu činnosť klubu mladých priateľov SZPB. Za nového tajomníka organizácie sme zvolili Vladimíra Lapitku, keďže doterajšia tajomníčka Mária Kolesárová požiadala o uvoľnenie z funkcie z rodinných dôvodov.

Text a foto: Alexander Gergely, ObIV SZPB Trebišov

- **Bacúch:** Božena Ďurčíková 79 rokov a Ján Kán 82 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Eduard Osadský 80 rokov
- **Banská Bystrica – Rudlová:** Helena Melegová 65 rokov
- **Bardejov 2:** Peter Boháč 75 rokov.
- **Bardejov 3:** Andrej Holovač 40 rokov.
- **Bardejov 4:** Božena Ondejková 80, Marcel Tribus 70, Mária Jančíková 81 a Mária Bučková 82 rokov.
- **Bernolákovo:** Mária Satúryjová 75 rokov
- **Bratislava – Nové Mesto 1:** Bohumil Krajačič 87 a Jozef Tomčák 83 rokov
- **Bratislava – Karlova Ves:** Gertruda Kroneislová 80 rokov.
- **Bratislava – Petržalka:** Milan Daniž 70 rokov.
- **Bratislava č.9:** Vlasta Hamplová 89 rokov
- **Bratislava č.12:** Margita Elischerová 91 rokov
- **Bojnice:** PhDr. František Tám 65 a Ľudmila Dávidová 70 rokov

- **Cinobaňa:** Veronika Borošová 35 rokov.
- **Čadca:** Božena Padyšáková 75 rokov.
- **Čaňa:** Mária Buzová 89, Ľudmila Ganovská 65 rokov.
- **Čierny Balog:** Mária Klimentová 94 rokov
- **Galanta:** Ivan Zelenák 80 rokov
- **Hniezdne:** Anna Fecenková 80, Anna Abrahamovská 92 a Ján Mariančík 88 rokov
- **Horná Mičiná:** Emília Ostroľucká 75 rokov
- **Hostie:** Emília Horváthová 60 rokov.
- **Hrabske:** Ján Spišák 75 rokov.
- **Hrušov:** Pavol Mišt 70 a Cecília Stachová 70 rokov.
- **Chotča:** Štefan Gima 75 rokov
- **Kokava n/Rimavicou:** Helena Bírová 90 a Anna Baníková 85 rokov.
- **Košice – juh:** František Husvár 65 rokov.
- **Košice – KVP:** Peter Leško 65 rokov.
- **Košice – sever:** Helena Halo-

- vá 92 a ing. Ladislav Jurík 89 rokov.
- **Kríže:** Milan Sovič 35 rokov.
- **Kurov:** Peter Špirko 84 rokov.
- **Kuzmice:** Andrej Ivan 75 rokov.
- **Kyjov:** Ján Čuba 75 rokov
- **Lipany:** Anna Hetharšiová 70 rokov
- **Lipovec:** Marta Strelíčková 70 rokov
- **Lučenec II:** Viera Obrtalová 80 a Božena Balašková 82 rokov..
- **Lučenec III:** Marta Galádová 80 rokov.
- **Makovce:** Beáta Švigarová 50 rokov.
- **Marhaň:** Anna Patrilová 90 rokov.
- **Medvedie:** Ján Vančíšin 66 rokov.
- **Medzibrod:** Katarína Prašovská 70 rokov
- **Medzilaborce:** Michal Capcara 80 rokov a Emil Brza 70 rokov.
- **Michal'any:** Mgr. Matúš Eperješi 40 rokov a Vlastimil Kunderát 20 rokov.

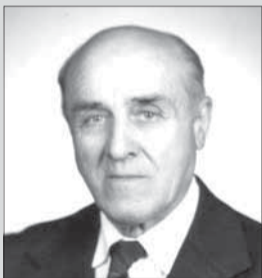
- **Nitra – Dolné mesto:** Vlastimil Hromada 87 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Mária Chudíková 70 rokov.
- **Nížny Žipov:** MUDr. Miroslav Bereš 60 rokov.
- **Nové Mesto nad Váhom:** Judita Morávková 92, Irena Košíková 90, Emília Vydarená 87, Anna Balkovicová 86, Anna Stanková 84. Emília Kukučková 84, Eduard Gábor 84, Anna Michalíková 75, Ing. Milan Tomka 65 a Ľubica Zenková 55 rokov.
- **Novosad:** Mgr. Ondrej Kseňák 40 rokov.
- **Očová:** Anna Sojková 65 rokov.
- **Parchovany:** Ján Popad'ák 65 rokov.
- **Partizánske:** Agneša Minárová 93, Jaroslav Kollár 80, Alena Burzová 80 a Stanislav Junas 75 rokov
- **Pohorelá:** Mgr. Juraj Halaj 81 rokov
- **Rajec:** Štefan Dubovec 85, Ivan Lančarič 75, Peter Pekara 70 rokov a Marek Čambal 45 rokov.
- **Revúca:** MUDr. Viliam Suchý 86, Božena Zajacová 80, Mária Damrelyová 75, Ján Brdársky 70, Ing. Milan Čech 70 a Ľudmila Šed'ová 65 rokov.
- **Rimavská Sobota:** Kornélia Wirtscasterová 95 rokov
- **Sečovec 2:** Renáta Kantuľáková 55 rokov.
- **Skalité:** Viera Zvarďonová 65 rokov.
- **Staškov:** Jaroslav Machovčák 75 rokov.
- **Staškovec:** Vasil' Račko 70 rokov.
- **Stará Ľubovňa:** Peter Kober

- 70 a Ivana Šipošová 65 rokov
- **Stropkov:** Anna Kimáková 74 rokov.
- **Sučany:** Ing. Eduard Skyva 75, Paulína Lisíková 70, Anna Hojná 83 a Želmíra Seemanová 81 rokov
- **Svidník:** Ján Lacík 66, Peter Pajkoš 30, Michal Harviš 82, Ján Rodák 55, Andrej Revák 83, Helena Macková 70, Jaroslav Derco 50, Jaroslav Fecuš 50, Jozef Rodák 78 a Miroslav Bačišin 70 rokov.
- **Šaľa:** Milena Barthová 75 rokov.
- **Trebišov 1:** Ján Novák 65 rokov.
- **Trebišov 3:** PhDr. Ján Gondol' 75 rokov.
- **Trebišov, časť Milhostov:** Mária Nadzamová 80 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** JUDr. Jana Michalíčková 35 rokov.
- **Vagrinec:** Anna Študliková 65 rokov.
- **Veľký Lipník:** Ján Bednarčík 70 rokov
- **Uderiná:** Ján Strmeň 75 rokov.
- **Vysoká n/ Kysucou:** Anna Janitová 80 a Michal Findra 80 rokov.
- **Vyšný Tvarožec:** Ján Zachardala 75 rokov.
- **Závadka nad Hronom:** Drahuša Bartošíková 70 a Ján Kukuľa 70 rokov.
- **Zvolen – Centrum:** František Hindický 55 rokov.
- **Zvolen – Zlatý Potok:** Henrieta Laurová 70 rokov.
- **Žilina 3 – Vlčince:** Michal Petrok 60 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Odišiel účastník SNP

Členovia ZO SZPB v Gemerskej Polome sa 7. júna 2021 rozlúčili s doteraz najstarším členom 94-ročným Bartolomejom Spišiakom. Bol posledným priamym účastníkom odboja a SNP spomedzi nás, za čo dostal veľké množstvo vysokých štátnych i zväzových vyznamenaní. S pribúdajúcim vekom sa však prirodzene zhoršoval jeho zdravotný stav a tento mesiac sme ho odprevadili na poslednej ceste.

Češ' jeho nehynúcej pamiatke!

Smrť nám zobrala pamätníka

Naše životy navždy poznamenala pandémia COVID-19. Tí najslabší a najzraniteľnejší spravidla podľahli medzi prvými. Aj dlhoročný člen SZPB, pamätník SNP v Slavošovciach a jeho okolí a člen Historicko-dokumentáčnej komisie pri ÚR SZPB Peadr. Milan Sajenko. Kvôli epidemiologickým opatreniam sme mu mohli vzdať symbolický hold až 14. júna na cintoríne v Slavošovciach. Zväz

v ňom stratil človeka, ktorý celý svoj život venoval práci pedagoga, ako aj mapovaniu a prezen-

tácii historickým udalostí spojených s Povstaním a porážkou fašizmu.

Text a foto: Milan Malček

Navždy sme sa rozlúčili

- **Hrachov:** so 79-ročným Bohuslavom Kúdelom.
- **Medzilaborce:** so 63-ročným Ing. Ivanom Solejom.
- **Nové Mesto nad Váhom:** s Boženou Štukovou a Zorou Uhrovou.
- **Partizánske:** s 98-ročnou Máriou Holúskou.
- **Pezinok, ZO brig. gen. Karola Peknika:** s 87-ročným pplk. v. v. Ing. Marcelom Jurechom.

- **Pohorelá:** s 81-ročnou Máriou Vojtkovou.
- **Rajec:** s 89-ročným Štefanom Pechom.
- **Revúca:** so 72-ročným Jánom Vandrášikom.
- **Strážske:** so 69-ročnou Martou Karšiakovou.
- **Trenčín 1:** s 94-ročnou Augustínou Kuricovou.

Češ' ich nehynúcej pamiatke!

Za Annou Petričovú

Dušan Jaščur, tajomník ObV Bardejov

Hlboko nás zasiahla správa o úmrtí dlhoročnej aktívnej členky prvej ZO SZPB v Bardejove RSDr. Anny Petričovú, ktorá nás vo veku 70 rokov náhle opustila 17. júna. Od roku 1995, kedy vstúpila do Zväzu aktívne pracovala v komisii učiteľov, žien a mládeže.

Nemenej aktívne sa podieľala na príprave a realizácii mnohých ročníkov súťaže Medzníky druhej svetovej vojny. Okrem toho bola dvornou korešpondentkou oblastného výboru. O činnosti a dianí v SZPB pravidelne písala v regionálnej tlači, taktiež svojimi článkami prispievala do Bojovníka. Za dlhoročnú obetavú prácu v SZPB jej tento rok bolo navrhnuté udelenie Medaily M. R. Štefánika. Svojou obetavosťou a profesionálnym prístupom si získala rešpekt nielen v radoch SZPB, ale aj celého okolia.

Očkovanie je najlepšie

Virológ Alexander Semionov, riaditeľ Jekaterinburského vedeckovýskumného ústavu pre vírusové infekcie Štátneho vedeckého centra Vektor Rospotrebnadzoru v Komsomolskej pravde podporil očkovanie.

Prípady ochorenia po očkovaní sú veľmi zriedkavé. Ľudia, ktorí ochorejú po zaočkovaní, majú ľahký priebeh ochorenia a nevyskytujú sa u nich komplikácie. A na rozdiel od neočkovaných ľudí neumierajú.

Majú zaočkovaní naďalej nosiť rúško?

Je to absolútne oprávnená požiadavka. Ak ste sa napríklad bozkávali s osobou infikovanou koronavírusom, potom istú dobu budete oko-

lo seba šíriť nákazu, hoci vy sami s najväčšou pravdepodobnosťou neochoriete.

Liši sa imunita získaná prekonaním choroby od imunity získanej očkovaním?

Imunita, ktorá sa vytvorí po prekonaní choroby, bohužiaľ nie je lepšia ako imunita získaná očkovaním. Vírus sa mení, každý počul o mutáciách. Každá má trochu inú štruktúru. Vakcína je však navrhnutá tak, aby naučila imunitný systém chrániť miesta, ktoré sú spoločné pre všetky vírusy. Teda vakcína vytvorí imunitu, ktorá je z hľadiska ochrany účinnejšia.

Na internete koluje množstvo odstrašujúcich informácií a čiastočne ľudí im verí.

Vakcína CoviVac obsahuje celý vírus, ktorý je však usmrtенý. Takýmito vakcínami sme

sa naučili zabíjať oveľa nebezpečnejší vírus, než SARS-CoV-2. Sputnik-V je založený na genetickom konštrukte, ktorý neobsahuje nosič genetickej inštrukcie (mRNA). Ale ani Sputnik, ani vakcíny založené na RNA nie sú schopné nijakým spôsobom zmeniť ľudský genetický kód.

Vakcíny boli vyvinuté veľmi rýchlo, čo ak nie sú bezpečné?

Ruské vakcíny prešli celým cyklom predklinických a klinických skúšok. Nebola vytvorená úplne nová vakcína, iba sme modifikovali technologickú platformu, na ktorých sme u nás a predtým v Sovietskom zväze pracovali po celé desaťročia. Ruské vakcíny by nemali vzbudzovať obavy, nie je na to žiadny dôvod.

Zverejňujeme so súhlasom veľvyslanca RF v SR

Spomienka na vyhladzovaciu vojnu

Ulrich Schneider, generálny tajomník Medzinárodnej federácie odbojárov (FIR)

Pri príležitosti 80. výročia útoku na ZSSR treba pripomenúť súvislosti, na ktoré sa už často zabúda. Jeho kľúčovým motívom bolo získanie surovín: pšeničných polí a poľnohospodárskych výrobkov, ložísk ropy a zemného plynu, železnej rudy a priemyselných kapacít. Armáda miliónov vojakov pochádzajúcich na východ mala byť zásobovaná z tovarov miestneho obyvateľstva, a tak pripravovať „slovan-ských podľudí“ o živobytie.

Navyše to bola ideologicky motivovaná vyhladzovacia vojna proti „židovsko-boľševickému“ nepriateľovi. V „Smerniciach pre velenie vojsk v Rusku“ sa píše: „Tento boj si vyžaduje nemilosrdné a energické kroky proti boľševickým agitátorom, partizánom, sabotérom, židom a úplné odstránenie všetkého ak-

tívneho a pasívneho odporu. (...) Najmä ázijskí vojaci ČA sú neprehľadní, nepredvídateľní, zradní a bezočiví.“ Takéto rasistické pokyny nepišli od Goebbelsovho ministerstva propagandy, ale od nemeckého vedenia Wehrmachtu.

„Commissar Order“ podpísaný generálom Wilhelmom Keitelom prikazoval politickým dôstojníkom ČA zabíjať priamo na fronte. Ak ich odhalili neskôr, dostali sa do koncentračných táborov na likvidáciu. Len v Buchenwalde SS zavraždili vyše 8 000 sovietskych zajatcov.

Pre FIR a jej antifašistické organizácie je spomienka na 22. júna 1941 spomienkou na tých, ktorí sa s veľkou odvahou postavili na odpor nemeckým agresorom. Našou úlohou je udržiavať spomienku na vyhladzovaciu vojnu a všetky jej obeť, ale aj na veľký úspech Červenej armády, ktorá niesla hlavné vojenské bremeno pre oslobodenie európskeho kontinentu od fašistického barbarstva.

Výročie juhoslovanského odboja

Sofia Préterová

Deň boja proti fašizmu oslavujú každoročne v Chorvátsku 22. júna. V roku 1941 sa v tento deň začal boj juhoslovanského partizánskeho hnutia proti nemeckej a talianskej okupácii na ich území.

Sisakovský národno-oslobodzujúci partizánsky oddiel bol vôbec prvým ozbrojeným hnutím protifašistického odboja na území vtedajšej Juhoslávie. Dokopy mal zhruba 77 členov, väčšinou chorvátskeho pôvodu (na konci 2. svetovej vojny zostalo nažive len 38 z nich).

Komunisti na čele

Išlo najmä o členov chorvátskej komunistckej strany zo Sisaku, ktorí sa kvôli hroziacemu nebezpečenstvu presunuli najskôr do dedinky Žabno a neskôr do neďalekého lesa Brezovica. Šiesteho apríla 1941 totiž Nemecko, Taliansko a Maďarsko vpadli do Juhoslávie a do 11 dní mali krajinu pod úplnou kontrolou.

Odozva na seba nenechala dlho čakať – v už spomínanej Brezovi-

ci sa partizánsky oddiel sformoval v deň, kedy Nemecko vtrhlo do Sovietskeho zväzu, teda 22. júna.

Pol milióna bojovníkov

Napriek tomu, že mal málo členov, bol významným míľnikom protifašistického odboja – postupne sa na pomoc partizánom pridalo až 500 000 ľudí, zhruba 230 000 z nich bolo ozbrojených.

Vedúcim Sisakovského oddielu

bol Vladimir Janjic-Capo. V 50. rokoch bol vyhlásený za národného hrdinu Juhoslávie. Významným členom bol aj Janko Bobetko, ktorý bol v rokoch 1991–1995 generálom chorvátskej armády.

Federácia protifašistických bojovníkov Chorvátska, Sisakovskej a Sisakovsko-Moslavinskej župy v rámci Dňa boja proti fašizmu každoročne organizuje pokladanie ven-cov v pamätnom parku v Brezovici.

Pomník Sisakovského národno-oslobodzovacieho partizánskeho oddielu

foto flickr

Nemecký prezident: Barbarická vojna

Braňo Ondruš

Výročie útoku nacistického Nemecka na ZSSR si pripomenul aj nemecký spolkový prezident Frank-Walter Steinmeier. „Každá vojna prináša skazu, smrť a utrpenie. Ale táto vojna bola iná. Bola to nemecké barbarstvo,“ vyhlásil v Nemecko-ruskom múzeu v Berlíne-Karlshorste.

Zdôraznil, že nikto neutrpel za druhej svetovej vojny toľko obetí, ako národy vtedajšieho Sovietskeho zväzu. Státisíce sovietskych vojakov Nemci zabili, vyhladovali, alebo zastrelili už počas prvých mesiacov útoku. Pripomenul tiež popravné čaty, ktoré zabíjali židovské ženy, mužov a deti, ako aj ďalšie zločiny proti civilnému obyvateľstvu.

Tieňom podujatia bol jeho bojkot zo strany ukrajinského veľvyslanca v Nemecku Andrija Melnyka. Dôvodom bolo miesto konania. V liste riaditeľovi múzea Jörgovi Morrému napísal, že to bola „z pohľadu Ukrajincov urážka, veľmi poľutovaniahodná a zároveň odcudzujúca.“ Spomienková akcia so zástupcom Ruska je preňho neakceptovateľná kvôli konfliktu na Ukrajine.

Ako informovalo múzeum, účasť na podujatí odmietlo ďalších 6 z 15 veľvyslancov nástupníckych štátov ZSSR, vrátane pobaltských krajín. Úrad spolkového prezidenta nad tým vyjadril ľútosť, ale kritiku výberu miesta konania podujatia odmietol.

To, čo sa začalo 22. júna 1941 bolo rozpútanie nenávisti a násillia, radikalizácia vojny vedúcej k ilúzii totálneho vyhladenia. Nemecké ťaženie bolo od prvého dňa vedené nenávisťou: anisemitizmom a antibolševizmom, rasovou mániou voči slovanským a ázijským národom Sovietskeho zväzu.

Tí, ktorí viedli túto vojnu zabíjali všetkými možnými spôsobmi, s nebyvalou brutalitou a krutosťou. Tí, ktorí boli zodpovední a ktorí sa vo svojom nacionalistickom blúznení odvolávali dokonca na nemeckú kultúru a civilizáciu, na Goetheho, Schillera, Bacha, Beethovena, znesvätili celú civilizáciu, všetky zásady ľudskosti a práva. Nemecká vojna proti ZSSR bola vraždenným barbarstvom.

Nech je to pre nás akokoľvek ťažké, musíme si to pamätať. Spomienka na toto peklo, na absolútne nepriateľstvo a odludštenie druhého – táto spomienka zostáva pre nás, Nemcov, záväzkom a pre svet mentom.

Z prejavu nemeckého prezidenta Frank-Waltera Steinmeiera

